

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2026. № 3. ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.3.132>

УДК 338.43:339.137.2:332.1

Л. В. Шульга,

к. е. н., доцент, професор кафедри маркетингу,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9320-7566>

В. Ю. Гудзенко,

аспірант, Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-9512-8203>

ІНТЕГРАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНІВ

L. Shulga,

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor in Department of Marketing,

Poltava State Agrarian University, Poltava

V. Hudzenko,

Postgraduate student, Poltava State Agrarian University, Poltava

INTEGRATED ASSESSMENT AND STRATEGIC GUIDELINES FOR ENSURING THE COMPETITIVENESS OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF REGIONS

У статті здійснено дослідження аспектів формування конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах вираженої регіональної диференціації та посилення впливу негативних факторів зовнішнього середовища протягом 2020-2024 років. Актуальність роботи зумовлена необхідністю наукового обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку сільськогосподарського виробництва в період воєнного стану, коли традиційні ринкові механізми зазнають суттєвих деформацій.

Визначено та систематизовано ключові чинники, що детермінують конкурентні позиції регіонів, зокрема: масштаби виробництва, рівень урожайності зернових культур, динаміку капітальних інвестицій у матеріальні активи та цінову ефективність реалізації продукції. В основу методичного апарату покладено авторський підхід до оцінювання конкурентоспроможності регіонів через інтегральний індекс, розрахований шляхом нормалізації статистичних показників за методом тіп-тах. Емпіричний аналіз здійснено на прикладі розвитку зернового виробництва, яке має системоутворююче значення для аграрної економіки досліджуваних регіонів.

Проведено глибокий порівняльний аналіз розвитку п'яти аграрно-орієнтованих областей (Черкаської, Полтавської, Чернігівської, Сумської, Харківської). Результати дослідження виявили суттєву волатильність індексів, спричинену безпековим фактором, що нівелює інвестиційний потенціал навіть у найбільш технологічно розвинених регіонах. За допомогою SWOT-аналізу ідентифіковано стратегічні вектори розвитку: від інтенсифікації виробництва та модернізації логістичної інфраструктури до впровадження інноваційних технологій цифровізації агровиробництва.

Доведено, що в сучасних умовах конкурентна перевага є похідною не лише від обсягів виробництва, а від гнучкості адаптаційних стратегій та стійкості регіональних систем до зовнішніх викликів. Обґрунтовано необхідність переходу до інтелектуально-інтенсивних моделей господарювання, які базуються на розвитку вертикальної інтеграції та локалізації виробничих ланцюгів. Результати дослідження є теоретичним та прикладним підґрунтям для розроблення регіональних стратегій відновлення аграрного сектору в межах програм післявоєнної трансформації України. Запропоновані підходи можуть бути використані при формуванні політики зміцнення продовольчої безпеки.

This article presents a comprehensive examination of the mechanisms driving agricultural competitiveness amidst significant regional differentiation and escalating external volatility observed from 2020 to 2024. The research underscores the imperative to scientifically validate strategic development trajectories for the agricultural sector under martial law conditions, a period marked by profound disruptions in traditional market mechanisms.

The study systematically identifies and classifies the pivotal determinants of regional competitive positioning, including production scale, cereal yield capacities, dynamics of capital investment in fixed assets, and pricing efficiency in product commercialization. Furthermore, the paper scrutinizes contemporary operational challenges, ranging from logistical blockades and security-related risks to inflationary pressures on production inputs and global price fluctuations. The methodological framework of the study is based on the authors' approach to assessing regional competitiveness through an integrated index derived from the normalization of statistical indicators using the min–max method. The empirical analysis is conducted using the development of grain production as a case study, as this sector plays a system-forming role in the agricultural economy of the regions under consideration.

A granular comparative assessment of the five major agrarian regions (Cherkasy, Poltava, Chernihiv, Sumy, and Kharkiv) reveals significant index volatility, primarily attributable to security constraints that effectively negate investment potential, even in previously robust technological hubs. Employing SWOT analysis, the study delineates strategic vectors for future growth—ranging from production intensification and the modernization of logistical infrastructure to the implementation of digital agrotechnological innovations.

It is demonstrated that contemporary competitive advantage is derived not merely from production volume, but from the agility of adaptive strategies and the systemic resilience of regional structures against exogenous shocks. The findings argue for a transition toward knowledge-intensive agricultural models, supported by vertical integration and the localization of supply chains. These results provide a robust theoretical and practical foundation for policymakers and regional authorities tasked with crafting post-war restoration strategies, reinforcing national food security in an era of transformative uncertainty.

Ключові слова: конкурентоспроможність аграрного сектору; стратегія розвитку; індекс конкурентоспроможності; регіональна диференціація.

Keywords: competitiveness of the agricultural sector; development strategy; competitiveness index; regional differentiation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний розвиток аграрного сектору України формується в умовах посилення економічної нестабільності, трансформації логістичних ланцюгів та зростання впливу безпекових факторів на результати господарської діяльності. Упродовж останніх років функціонування сільськогосподарського виробництва ускладнюється коливаннями ринкової кон'юнктури, зростанням виробничих витрат, обмеженістю інвестиційних ресурсів та порушенням традиційних каналів збуту. За таких умов зростає значення оцінювання конкурентоспроможності аграрного сектору у регіональному розрізі, оскільки області України суттєво відрізняються за природно-ресурсним потенціалом, рівнем технологічного розвитку, інвестиційною активністю та результативністю господарювання [1].

Важливим науковим і практичним завданням є розроблення методичних підходів до комплексного оцінювання конкурентних позицій регіонів, що дозволяє об'єктивно визначити особливості розвитку аграрного виробництва та сформувані обґрунтовані напрями підвищення його ефективності. У цьому контексті важливим аналітичним індикатором виступає зернове виробництво, яке займає провідне місце у структурі аграрної економіки України та має суттєвий вплив на формування економічних результатів сільського господарства. Тому, аналіз основних економічних параметрів розвитку зернового виробництва дозволяє репрезентативно оцінити конкурентні позиції регіонів та визначити стратегічні орієнтири підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика конкурентоспроможності аграрного сектору та сільськогосподарських підприємств широко досліджується у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Теоретичні основи формування конкурентних переваг підприємств та галузей значною мірою базуються на концепціях стратегічного управління та конкурентної боротьби, запропонованих М. Портером [9], який виокремив базові стратегії досягнення конкурентних позицій на ринку. У дослідженнях вітчизняних науковців, зокрема В. Андрійчука [2], С. Волика [3], С. Співака [10] та інших, значну увагу приділено особливостям розвитку аграрних підприємств, ефективності використання ресурсного потенціалу та впливу інституційних і ринкових факторів на формування конкурентоспроможності аграрного виробництва.

Водночас у сучасних умовах посилюється науковий інтерес до досліджень конкурентоспроможності аграрного сектору у регіональному вимірі. У працях українських дослідників, обґрунтовується необхідність урахування територіальної диференціації розвитку аграрного виробництва та впливу зовнішніх економічних чинників на функціонування регіональних аграрних систем [1]. Разом із тим питання комплексного оцінювання конкурентоспроможності аграрного сектору регіонів на основі інтегральних показників залишаються недостатньо розробленими, що зумовлює потребу у подальшому вдосконаленні методичних підходів до аналізу конкурентних позицій регіонів та визначення стратегічних напрямів підвищення ефективності їх розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аграрний сектор відіграє важливу роль у формуванні економічного потенціалу регіонів України та забезпеченні продовольчої безпеки держави. В умовах трансформації економічного середовища, порушення логістичних зв'язків і посилення впливу безпекових факторів зростає значення комплексного оцінювання конкурентних позицій регіонів у сфері аграрного виробництва. Така оцінка дозволяє виявити особливості розвитку аграрного сектору в

окремих областях України, визначити фактори формування їх конкурентних переваг та окреслити напрями підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу [3].

Метою статті є визначення рівня конкурентоспроможності аграрного сектору регіонів України на основі інтегрального аналізу сукупності економічних показників та визначення стратегічних орієнтирів її підвищення. Емпіричну основу дослідження становить аналіз розвитку зернового виробництва, яке має системоутворююче значення для аграрної економіки та характеризується значною часткою у структурі сільськогосподарської продукції. Наукова новизна дослідження полягає у застосуванні інтегрального підходу до оцінювання конкурентоспроможності аграрного сектору регіонів на основі системи нормалізованих показників розвитку зернового виробництва, що дозволяє комплексно оцінити їх конкурентні позиції та виявити стратегічні напрями підвищення ефективності аграрного виробництва в умовах воєнних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах конкурентоспроможність аграрного виробництва доцільно розглядати як інтегровану багатовимірну характеристику, що відображає не лише поточні результати функціонування аграрного сектору, а й потенціал його довгострокового розвитку. Особливого значення набуває оцінка конкурентних позицій у регіональному розрізі, оскільки природно-кліматичні умови, рівень розвитку інфраструктури, технологічне забезпечення та інвестиційна активність суттєво відрізняються між областями України [1].

Оцінювання конкурентоспроможності зернового виробництва у регіональному розрізі здійснювалося на основі інтегрального підходу, який передбачає узагальнення системи економічних показників, що характеризують виробничий, технологічний, інвестиційний та ринковий потенціал аграрного сектору.

Інформаційну основу дослідження становили офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України за 2020–2024 роки, що

дозволило здійснити як поточне оцінювання конкурентних позицій регіонів, так і аналіз їх динаміки [4]. Для аналізу було відібрано п'ять аграрноорієнтованих областей України: Полтавську, Черкаську, Чернігівську, Сумську та Харківську.

Для побудови інтегрального індексу використано систему ключових індикаторів, які характеризують виробничий, технологічний, інвестиційний та ринковий аспекти функціонування зернового виробництва [6]. Вибір саме цих показників зумовлений їх репрезентативністю та доступністю офіційних статистичних даних у регіональному розрізі, що дозволяє забезпечити коректність міжрегіонального порівняння [8]:

1. Валова продукція (x_1), млн грн: характеризує загальний масштаб та виробничу потужність регіональної аграрної системи.

2. Урожайність зернових культур (x_2), ц/га: відображає технологічну ефективність землекористування та інтенсивність агротехнологій.

3. Капітальні інвестиції (x_3), млрд грн: свідчать про здатність регіону до оновлення матеріально-технічної бази та його інвестиційний потенціал.

4. Середня ціна реалізації (x_4), грн/т. Показник середньої ціни реалізації використано як індикатор ринкової ефективності функціонування зернового виробництва, оскільки він опосередковано відображає здатність регіональних виробників формувати додану вартість продукції та ефективно використовувати канали збуту.

Для узагальнення різнорідних показників застосовано метод лінійної нормалізації (міні-макс), який забезпечує порівнянність даних у межах вибірки та нівелює вплив відмінностей у масштабах регіонів. Для кожного показника індекс (I_i) розраховується за формулою [7]:

$$I_i = \frac{x_i - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}, \text{ де}$$

x_i – фактичне значення досліджуваного показника у конкретному регіоні; x_{\min} і x_{\max} – мінімальне і максимальне значення цього показника серед усіх досліджуваних областей у поточному році.

Інтегральний індекс конкурентоспроможності (I_{reg}) визначається як середнє арифметичне нормалізованих значень, що передбачає рівноваговий вплив кожного чинника ($w_i = 0,25$) [7]:

$$I_{reg} = \frac{I_{prod} + I_{cap} + I_{inv} + I_{price}}{4}, \text{ де}$$

I_{prod} (індекс виробничої потужності) – нормалізоване значення обсягу валової продукції сільського господарства. Цей індекс характеризує масштаб аграрного виробництва в регіоні та його загальну економічну вагомість.

I_{cap} (індекс технологічної ефективності) – нормалізоване значення урожайності зернових культур. Показник відображає якість використання земельних ресурсів, рівень застосування сучасних агротехнологій та організацію виробничих процесів.

I_{inv} (індекс інвестиційної активності) – нормалізоване значення обсягу капітальних інвестицій у сільське господарство. Даний індекс вказує на здатність регіону оновлювати основні активи, модернізувати матеріально-технічну базу та формувати довгостроковий потенціал розвитку.

I_{price} (індекс ринкової ефективності) – нормалізоване значення середньої ціни реалізації зернових культур. Цей показник ідентифікує ринкову успішність регіону, ефективність його логістичних каналів збуту та здатність отримувати максимальну додану вартість від реалізації вирощеної продукції.

Даний метод забезпечує методологічну чистоту моделі та мінімізує суб'єктивізм. Отримане значення I_{reg} знаходиться у діапазоні від 0 до 1, де 1 відповідає найвищому рівню конкурентоспроможності серед досліджуваних областей.

Інформаційною базою слугують офіційні статистичні дані Державної служби статистики України за 2020-2024 роки [4]. Вибір даного періоду зумовлений необхідністю формування актуального стратегічного бачення розвитку галузі в умовах воєнного стану, що дозволяє ідентифікувати стійкі вектори конкурентоспроможності та мінімізувати вплив необґрунтованих коливань попередніх років.

Практичну реалізацію запропонованої методики розпочато з аналізу актуальних статистичних даних, які відображають стан аграрного сектору у розрізі досліджуваних областей. Узагальнені показники, які слугують базою для подальшого розрахунку інтегрального індексу конкурентоспроможності зернового виробництва у 2024 році, представлені у таблиці 1.

Таблиця 1. Нормалізовані індекси показників конкурентоспроможності зернового виробництва у досліджуваних областях України, 2024 р.

Область	Індекс			
	виробничої потужності	технологічної ефективності	інвестиційної активності	ринкової ефективності
Полтавська	1,00	0,36	0,97	0,26
Черкаська	0,98	0,58	0,45	1,00
Харківська	0,00	0,00	1,00	0,20
Сумська	0,84	0,69	0,00	0,57
Чернігівська	0,77	1,00	0,51	0,00

Джерело: розраховано авторами за даними [4]

На основі сформованого масиву статистичних даних за методом лінійної нормалізації (міні-макс) було розраховано часткові індекси для кожного з чотирьох аналізованих показників. Агрегування цих результатів дозволило визначити інтегральний індекс конкурентоспроможності та побудувати відповідний регіональний рейтинг, результати якого відображено у таблиці 2.

Таблиця 2. Результати інтегрального оцінювання конкурентоспроможності зерновиробництва у розрізі досліджуваних областей України, 2024 р.

Область	Інтегральний індекс	Рейтинг
Черкаська	0,75	1
Полтавська	0,65	2
Чернігівська	0,57	3
Сумська	0,53	4
Харківська	0,30	5

Джерело: розраховано авторами за даними [4]

Аналіз отриманих значень інтегрального індексу конкурентоспроможності (табл. 2) свідчить про глибоку регіональну диференціацію розвитку зерновиробництва: Черкаська область (0,75) очолює рейтинг завдяки високій ринковій ефективності та збалансованості виробничо-інвестиційних показників; Полтавська область (0,65) займає другу позицію, демонструючи стабільність масштабів виробництва; Чернігівська та Сумська області (0,57 та 0,53 відповідно) закріпилися у середній групі, спираючись переважно на високий технологічний рівень землеробства. Найнижчий рівень інтегрального індексу зафіксовано у Харківській області (0,30), що зумовлено передусім безпековими чинниками в країні, які критично обмежують виробничу та інвестиційну активність у регіоні, попри наявність значних капіталовкладень для стабілізації ситуації.

З метою оцінювання змін конкурентних позицій регіонів у часі було проведено ретроспективний аналіз інтегрального індексу конкурентоспроможності зернового виробництва за 2020–2024 роки. Розрахунок індексу для кожного року здійснювався за однаковою методикою на основі системи відібраних показників.

Нормалізація статистичних даних проводилася окремо для кожного року дослідження за методом лінійної нормалізації (min–max), що дозволяє врахувати зміни масштабів економічних показників у часі та забезпечити коректність порівняння відносних позицій регіонів у межах відповідної вибірки.

У цьому випадку інтегральний індекс відображає відносний рівень конкурентоспроможності регіону у певному році порівняно з іншими досліджуваними областями, що дозволяє простежити зміну рейтингових позицій та тенденції розвитку аграрного виробництва у динаміці.

Отримані значення інтегрального індексу дозволяють оцінити адаптаційні можливості регіонів до змін економічного середовища та впливу

зовнішніх факторів, зокрема воєнних ризиків та трансформації логістичних ланцюгів.

Таблиця 3. Динаміка інтегрального індексу конкурентоспроможності зерновиробництва у розрізі досліджуваних областей України за 2020-2024 рр.

Область	Роки				
	2020	2021	2022	2023	2024
Полтавська	0,58	0,61	0,54	0,62	0,65
Черкаська	0,62	0,64	0,52	0,59	0,75
Чернігівська	0,55	0,59	0,61	0,65	0,57
Сумська	0,51	0,53	0,48	0,55	0,53
Харківська	0,48	0,52	0,41	0,49	0,30

Джерело: розраховано авторами за даними [4]

Аналіз динаміки інтегрального індексу конкурентоспроможності свідчить про високу чутливість аграрного сектору досліджуваних регіонів до воєнних викликів та змін у ринковій кон'юктурі. Попри загальний спад показників у 2022 році, спричинений безпековими обмеженнями та логістичними складнощами, спостерігається нерівномірний процес адаптації: тоді, як: Черкаська та Полтавська області продемонстрували впевнене відновлення позицій у 2024 році завдяки ефективній ринковій стратегії та інвестиційній активності, Харківська область залишається найбільш вразливою, що відображає накопичений вплив безпекових факторів на її виробничий потенціал.

Водночас стабільність індексів Чернігівської та Сумської областей підкреслює їхню роль як технологічних центрів зерновиробництва, що здатні утримувати високі результати навіть в умовах обмежених ресурсів. Таким чином, результати розрахунків вказують на формування двох векторів розвитку: регіони з високою адаптивністю до ринкових змін (Черкащина, Полтавщина) та регіони, чия конкурентоспроможність базується на інтенсивних технологіях землеробства (Чернігівщина, Сумщина), що вказує на необхідність диференційованого підходу до формування регіональної аграрної політики.

Для поглибленого розуміння стратегічного потенціалу регіонів

проведено SWOT-аналіз (табл. 4), який ідентифікує вектори подальшого розвитку.

Таблиця 4. SWOT-аналіз конкурентоспроможності зернового виробництва в розрізі досліджуваних областей України, 2024 р.

Область	Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Загрози
Чернігівська	Максимальна продуктивність (технологічний хаб).	Низька капіталізація галузі.	Розвиток глибокої переробки.	Волатильність експортних цін.
Полтавська	Потужний виробничий масштаб та інвестиції.	Експортна залежність від кон'юнктури.	Впровадження точного землеробства.	Кліматичні ризики та логістика.
Черкаська	Найвища ринкова маржинальність.	Висока ресурсна конкуренція.	Експансія логістичних хабів.	Інфляція витрат на ресурси.
Сумська	Стабільність технологічних циклів.	Обмеженість площ виробництва.	Міжрегіональна кооперація.	Цінова нестабільність ринку.
Харківська	Висока інвестиційна динаміка.	Техногенна деградація угідь.	Масштабна рекультивация земель.	Високі безпекові ризики.

Джерело: сформовано авторами

Результати проведеного SWOT-аналізу у поєднанні з оцінкою інтегрального індексу конкурентоспроможності засвідчують суттєву диференціацію регіональних моделей розвитку аграрного сектору. Якщо для Чернігівщини ключовим драйвером є висока виробнича ефективність (максимальна врожайність), то для Черкащини – ринкова маржинальність та ефективність збуту. Водночас Полтавщина демонструє орієнтацію на інвестиційно-технологічний розвиток, тоді як Харківщина та Сумщина потребують стратегій відновлення виробничого потенціалу через подолання безпекових та інфраструктурних обмежень.

На основі інтегральної оцінки конкурентоспроможності зернового сектору визначено стратегічні орієнтири розвитку регіонів України [5].

Технологічна інтенсифікація: перехід до моделей точного землеробства в регіонах з високим потенціалом врожайності (Чернігівська та Сумська обл.) для нівелювання дефіциту капітальних інвестицій.

Розвиток власної логістичної інфраструктури: оптимізація ланцюгів доданої вартості шляхом будівництва елеваторних потужностей та хабів переробки у лідерів рейтингу (Черкаська та Полтавська обл.) задля стабілізації фінансових результатів.

Безпеково-відновлювальна стратегія: пріоритетне державне інвестування в розмінування, рекультивацію земель та безпеку виробництва у прифронтових зонах (Харківська обл.), що є критичним елементом національної продовольчої безпеки.

Отже, індивідуалізація стратегій розвитку регіонів України, що базується на об'єктивних даних інтегрального індексу конкурентоспроможності зерновиробництва, дозволяє перейти від загальних заходів до цілеспрямованого стимулювання сильних сторін кожного регіону, що є необхідною умовою забезпечення економічної стійкості аграрного сектору в умовах воєнного стану.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами проведеного дослідження здійснено аналіз ключових показників розвитку аграрного сектору у Полтавській, Сумській, Харківській, Черкаській та Чернігівській областях. Оцінювання здійснювалося на основі комплексу економічних індикаторів, зокрема обсягів валової продукції, рівня виробництва та урожайності сільськогосподарських культур, цін реалізації зернових культур, а також капітальних інвестицій. Проведений аналіз дозволив виявити відмінності у рівні розвитку та конкурентоспроможності зернового виробництва як ключового сегмента аграрного сектору між досліджуваними регіонами. Встановлено, що найбільш вагомими факторами, які формують конкурентні позиції областей, є природно-ресурсний потенціал, ефективність використання виробничих ресурсів, рівень інвестиційної активності та ринкова кон'юнктура. SWOT-аналіз дав змогу визначити сильні та слабкі сторони розвитку аграрного сектору кожної області, а також окреслити можливості та загрози, що впливають на його подальше функціонування.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі пов'язані з поглибленням методичних підходів до оцінювання регіональної конкурентоспроможності аграрного виробництва, зокрема шляхом розширення системи індикаторів та використання інтегральних показників. Доцільним є також врахування додаткових факторів впливу, таких як інноваційний розвиток аграрних підприємств, рівень технологічного забезпечення, логістична інфраструктура та зовнішньоекономічна активність регіонів. Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з розробленням сценарних моделей розвитку аграрного сектору та підготовкою практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу і посилення конкурентних позицій регіонів у сучасних умовах.

Література

1. Амірханян Г. Інфраструктурне забезпечення аграрного сектору економіки: теоретичний концепт дослідження. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-180>
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. К. : КНЕУ, 2013. 779 с.
3. Волик С. В. Науково-теоретичні засади визначення місця потенціалу конкурентоспроможності в структурі економічного потенціалу аграрних підприємств. *БізнесІнформ*. 2023. №12. С. 378–383. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-378-383>.
4. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk> (дата звернення: 04.03.2026).
5. Кирилов Ю. Є., Желуденко К. В. Прогнозування конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств у системі формування їх конкурентних стратегій. *Економіка АПК*. 2021. № 11. С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202111023>

6. Новоселець А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств у контексті виробництва та експорту української пшениці. *Журнал інновацій та сталого розвитку*. 2024. № 8 (3). 12 с. <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.12>

7. Островська К. Ю., Бедай Р. В. Дослідження продуктивності методів нормалізації об'ємних даних. *Системні технології*. 2020. № 3 (128). С. 165–175. URL: <https://journals.nmetau.edu.ua/index.php/st/article/download/191/105> (дата звернення: 06.03.2026).

8. Перегуда Ю. Засади забезпечення конкурентоспроможності з використанням потенціалу аграрного сектору економіки. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2022. № 1(91). С. 28-32. <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.4>

9. Портер М. Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів / пер. з англ. Н. Кошманенко. Київ: Наш Формат, 2020. 424 с.

10. Співак С., Кирич Н. Стратегічне управління конкурентоспроможністю сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2025. № 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-113>

References

1. Amirkhanian, H. (2024), “Infrastructural support of the agricultural sector of the economy: theoretical concept of research”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-180>

2. Andriichuk, V.H. (2013), *Ekonomika pidpryiemstv ahropromyslovoho kompleksu* [Economics of agro-industrial complex enterprises], KNEU, Kyiv, Ukraine.

3. Volyk, S. V. (2023), “Scientific and theoretical principles for determining the place of competitiveness potential in the structure of the economic potential of agricultural enterprises”, *BiznesInform*, vol.12, pp. 378–383. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-378-383>.

4. State Statistics Service of Ukraine (2026), available at: <https://stat.gov.ua/uk> (Accessed 04.03.2026).

5. Kyrylov, Yu.Ye. and Zheludenko, K.V. (2021), “Forecasting the competitive development of agricultural enterprises in the system of forming their competitive strategies”, *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 23-31. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202111023>

6. Novoselets', A. (2024), “Competitiveness of agricultural enterprises in the context of Ukrainian wheat production and export”, *Zhurnal innovatsij ta staloho rozvytku*, vol. 8 (3). <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.12>

7. Ostrovs'ka, K. Yu. and Bedaj, R. V. (2020), “A study of the productivity of volumetric data normalization methods”, *Systemni tekhnolohii*, vol. 3 (128), pp. 165–175, available at: <https://journals.nmetau.edu.ua/index.php/st/article/download/191/105> (Accessed 06.03.2026).

8. Perehuda, Yu. (2022), “Principles of ensuring competitiveness using the potential of the agricultural sector of the economy”, *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriia: Ekonomika i menedzhment*, vol. 1, pp. 28-32. <https://doi.org/10.32782/bsnau.2022.1.4>

9. Porter, M. (2020), *Konkurentna stratehiia. Tekhniky analizu haluzej i konkurentiv* [Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors], Nash Format, Kyiv, Ukraine.

10. Spivak, S. and Kyrych, N. (2025), “Strategic management of the competitiveness of an agricultural enterprise in modern conditions”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-113>

Отримано редакцією журналу / Received: 14.03.26

Прорецензовано / Revised: 17.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 20.03.26